

וכדי שלא יבואו לידי ספק זה, קבעו זמן מסוים, שבו תמיד תתחלף שנת המלך, ואפילו עמד יום אחד קודם לכן, כשיגיע אותו זמן, יתחילו למנות "שנה שניה".

ומבואר במשנתנו, שאחד בניסן הוא ראש השנה למלכי ישראל, כלומר באחד בניסן מתחלפת שנת המלך, בין עמד באחד בניסן, בין עמד בעשרים ותשעה באדר, כשמגיע אחד בניסן, מתחלפת השנה.

מונים לו משעה שמלך ולא משעה שנמנו עליו

אין מונים את שנות המלך אלא משעה שמלך בפועל, אבל כל זמן שלא מלך בפועל, אף על פי שנמנו השרים וגמרו למנותו, אין מונים לו. ולכן, כשמלך בפועל באדר, משהגיע ניסן הראשון, מונים לו שנה שניה. אבל כשנמנו עליו באדר, ומלך בפועל בניסן, אין מונים לו בניסן ראשון, אלא שנה ראשונה. ואין חילוק בדבר זה בין מלך ראשון, לבין מלך בן מלך, ולכן אפילו מלך בן מלך, שמת אביו באדר, שהוא ראוי מאוד למלכות מאותה שעה^א, וגם נמנו עליו למנותו תחת אביו, אם לא מלך בפועל עד ניסן, אין מונים לו שנה ראשונה אלא מניסן.

מת ומינו אחר - שנה נמנית לשני המלכים

שנה שמת בה מלך, ומינו מלך אחר תחתיו, נמנית כולה לשני המלכים. ולכן בין כשמת הראשון בתחילת השנה, ובין כשמת בסופה, ניתן לכתוב בשטרות של כל השנה, "בשנת כך וכך לאותו מלך". [ואפילו מלך בשנה זו יום אחד בלבד, ומת, ניתן למנות את כל השנה לשנותיו, שיום אחד בשנה חשוב שנה אף בתחילת השנה]. וכמו כן משעת עמידת השני, בין כשעמד בתחילת השנה, ובין כשעמד בסופה, ניתן לכתוב בשטרות גם, "בשנה ראשונה לאותו מלך". [ואף על פי ששנה זו נמנית למלך הקודם, ניתן למנותה גם למלך הזה].

מנין ששנות מלכי ישראל נמנות מניסן

לדברי רבי יוחנן – ענין זה, ששנות מלכי ישראל נמנות מניסן, למד מהכתוב, "וַיְהִי בְשָׁמוֹנִים שָׁנָה וְאַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה לְצֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּשָׁנָה הָרְבִיעִית בַּחֹדֶשׁ ז' הוּא הַחֹדֶשׁ הַשְּׁנִי לְמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה עַל יִשְׂרָאֵל וַיָּבֵן הַבַּיִת לַיהוָה" (מלכים א' ו' א'), בו מבואר,

^א וטעמו של דבר, לפי שהמלכות ירושה היא, דכתיב "למען יאריך ימים על ממלכתו הוא ובניו". [רש"י].

^ב משמע הכא דחודש "זיו" הוא אייר, כיון דמניסן מנינן למלכים. ולקמן משמע, דניסן הוא חדש זיו, שנולדו בו אבות העולם, שהם זיוני עולם. מיהו בקונטרס פירש לקמן, דהכי קאמר, כשנתחדש אייר, כבר נולדו זיוני עולם בניסן. אי"נ